

Література доби Відродження: Іспанія

ПЛАН

1. Загальна характеристика.
2. Література раннього Відродження.
3. Література зрілого і пізнього Відродження.
4. Творчість Сервантеса.

Частина перша

Загальна
характеристика

Особливості державного устрою на початку доби:

- ◆ роздробленість внаслідок Реконквісти
- ◆ обмежена королівська влада;
- ◆ кортеси - дорадчий орган, що створився в Іспанії ще в XI ст. і складався з представників дворянства, міст і духовництва

Внаслідок дій Карла I в Іспанії остаточно
утвердилася королівська влада

Особливості літератури іспанського Відродження

- ◆ вплив гуманістичної культури Італії;
- ◆ вплив літературної національної традиції і сатиричної літератури;
- ◆ існування двох напрямів в літературі : один із них спирався на традиції народної літератури, а другий, «учений» - на використанні античності.

Етапи розвитку іспанської гуманістичної літератури

- ◆ Література раннього Відродження в Іспанії припадає на кінець XV- першу половину XVI ст.;
- ◆ Література зрілого і пізнього Відродження охоплює другу половину XVI- перші десятиліття XVII ст.

Частина
друга

Література
раннього
Відродження

Формування гуманістичних ідей у ранній період відбувалося під значним впливом італійської культури і філософських ідей античності

Хуан Луїс Вівес (1492- 1540) – іспанський філософ, гуманіст і педагог

Фернандо де Рохас (ок. 1473/1476, — 1541,) —, автор романа в формі драми

«Селестина»

**З розповідних жанрів раннього періоду передовсім
розвинувся жанр роману**

◆ **ренесансно-
рицарський роман
(«Амадис Гальський»
Гарсі Ордоньєс де
Монтальво);**

❖ **шахрайський
роман
(пікарескний від
ісп. рісаго -шахрай)
«Ласарильйо з
Тормеса» Андреса
Уртадо де Мендоса**

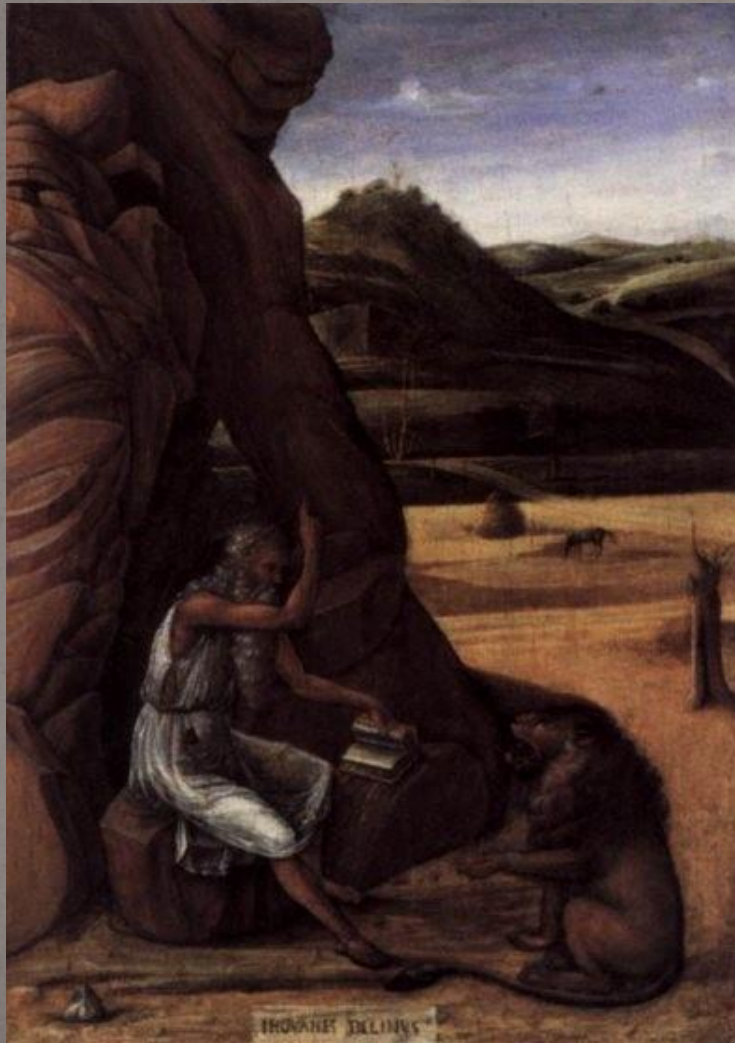
Частина третя

Література
зрілого і
пізнього
Відроджен
ня

Найвищого розвитку іспанська література досягла в другій половині XVI на початку XVII ст.

Цей час знаменувався розквітом багатьох жанрів:

- ✓ поеми,
- ✓ драми,
- ✓ роману,
- ✓ лірики.

Пасторальний роман
Найвизначнішим іспанським пасторальним романом
був твір Хорхе де Монтемайора «Діана» . (1559).

Епічна поема.

Алонсо де Ерсілья

- ◆ «Араукана» Алонсо де Ерсільї (1533-1594);
- ◆ «Лузіади» (1572) португальського поета Луїса ді Камоенса (1525-1580).

Драматургія

Лопе де Руеда (1510- 1565).

Найвизначніші
драматурги:

- ❖ Хуан дель Енсін (1469-1529;
- ❖ Лопе де Руеда (1510-1565).

Частина четверта

Творчість

Сервантеса

(1547-1616)

ЖИТТЯ

❖ Мігель де Сервантес Сааведра (1547-1616) народився в невеликому місті Алькаладе Енарес в родині небагатого лікаря, за походженням дворянина.

❖ Змолоду Сервантес багато й успішно вчився і отримав добру гуманітарну освіту. В Мадриді, куди перебралася родина, він вступив на службу до папського посла Джуліо Аквавівіа і, будучи в його почиті, в 1568 р. побував в Італії.

❖ На ці ранні роки припадають і спроби поетичної творчості. Перша публікація його віршів відноситься до 1569 р.

❖ Після смерті Аквавівіа Сервантес змушений був шукати іншої служби і в 1570 р. став солдатом.

❖ 7 жовтня 1571 р. у знаменитому Лепантському бою, в якому іспано-італійські сили розгромили турецький флот, Сервантес був тяжко поранений, внаслідок чого у нього назавжди залишилася паралізованою ліва рука. Незважаючи на це, він повернувся у свій військовий загін, деякий час воював в його складі в Тунісі, потім знову перебував в Італії

ЖИТТЯ

- ❖ У 1575 р. Сервантес залишив військову службу і невдовзі відплив до Іспанії, але дістався туди не скоро. Галеру, на якій він знаходився, захопили корсари і всіх полонених продали в рабство в Алжір. Майже п'ять років довелося Сервантесу пробути в неволі, терпіти наругу і приниження.
- ❖ Незважаючи на численні спроби, йому втекти не вдалося. Тільки у 1580 р. його викупили з неволі, і він нарешті повернувся на батьківщину.
- ❖ В Іспанії чекали його нові злидні, матеріальні нестатки. Багато сил Сервантес віддавав літературній праці, але матеріально вона його не забезпечувала.
- ❖ У 1587 р. він одержав посаду в інтендантстві - став агентом по закупівлі провіанту для королівського флоту, йому доводилося багато їздити по країні, бувати в різних її місцевостях. Якось Сервантес довірив значну суму казенних грошей одному банкіру, котрий їх привласнив. Виконати судову вимогу - виплатити гроші - Сервантес не зміг і тому був ув'язнений, спочатку в 1597 р., а потім у 1602 р.
- ❖ Помирив Сервантес у злиднях у Мадриді. За два тижні до смерті він прийняв чернецький сан, напевне, для того, щоб забезпечити собі безкоштовний похорон. Могила Сервантеса не збереглась.

ТВОРЧІСТЬ

- ❖ Творчий шлях Сервантеса сповнений напружених пошуків. Письменник звертався до всіх існуючих тоді в іспанській літературі жанрів:
  - ліричної поезії,
  - драматичних творів (драми «Алжирські звичаї» і «Зруйнування Нумансії», збірка п'єс «Вісім комедій і вісім інтермедій нових, які ніколи не виставлялися»),
  - пасторального роману («Галатея», 1585),
  - лицарського роману («Персилес і Сихізмунда», 1607),
  - реалістичної новели (збірка «Повчальні новели»).
- ❖ Світову славу Сервантесу приніс його роман «Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський» (перша частина -1605 р., друга-1615 р.).

«Дон Кіхот»

(Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський)

Жанр твору

- ❖ «Дон Кіхот» є природним завершенням прозових жанрів іспанської літератури попереднього часу. Використавши їхні традиції, Сервантес створив новий тип жанру, від якого починається розвиток реалістичного роману в світовій літературі.
- ❖ Сервантес опирався на досвід тогочасної літератури. Риси рицарського, пасторального та шахрайського романів використані в «Дон Кіхоті», але тією мірою, яка необхідна для створення якісно нового художнього явища.
- ❖ Письменник задумав «Дон Кіхота» як пародію на рицарські романи, маючи на меті висміяти захоплення ними в Іспанії. У авторській передмові до першої частини твору визначається, що завдання роману - підірвати авторитет поширених у народі рицарських книг.

EL INGENIOSO
HIDALGO DON QUI-
XOTE DE LA MANCHA

Compuesto por Miguel de Cervantes
Saavedra.

DIRIGIDO AL DUQUE DE BEJAR,
Marques de Gibralfon. Conde de Barcelona, y Bañares,
Vizconde de la Puebla de Alcozer, Señor de
las villas de Capilla, Curiel, y
Burgillos.

Año,

1605.

Con privilegio de Castilla, Aragon, y Portugal.

EN MADRID, Por Iuan de la Cuesta.

Vendese en casa de Francisco de Robles, librero del Rey nro señor.

«Дон Кіхот»
(Вигадливий
ідадьго Дон Кіхот
Ламанчський)
Жанр твору

EL INGENIOSO
HIDALGO DON QUI-
XOTE DE LA MANCHA

Compuesto por Miguel de Cervantes
Saavedra.

DIRIGIDO AL DVQUE DE BEJAR,
Marques de Gibralfcon, Conde de Barcelona, y Bana-
res, Vizconde de la Puebla de Alcozer, Señor de
las villas de Capilla, Curiel, y
Burgillos.

Año.

1605.

Con privilegio de Castilla, Aragon, y Portugal.
EN MADRID, Por Iuan de la Cuesta.
Vendese en casa de Francisco de Robles, librero del Rey nro señor.

❖ І. Я. Франко: «Була це не тільки пародія рицарського роману, не тільки перший і найвизначніший гумористичний роман, у ньому було щось значно більше. Це був перший рішучий крок до реалістичного зображення дійсного життя і дійсного народу, а поряд з ним і перший роман, в якому автор спробував глибше зондувати характер свого героя, поруч із смішними сторонами показати також і його симпатичні і навіть благородні риси і висловити устами цього героя або інших дійових осіб ряд критичних та позитивних думок про стан тодішнього суспільства, його потреби і прагнення. Одним словом, у «Дон Кіхоті» мусимо бачити перший роман новішого покрою, суспільно-психологічний твір...». У цій характеристиці Івана Франка перелічено майже всі особливості «Дон Кіхота» як першого реалістичного роману нового часу.

Відповідно до задуму в «Дон Кіхоті» розповідається історія бідного ідальго з Ламанчі, який збожеволів через надмірне захоплення рицарськими романами. Уявивши себе мандрівним рицарем, він у всьому наслідує героя рицарського роману і виїздить на подвиги на честь Прекрасної дами, для захисту усіх скривджених і пригнічених. Озброївшись іржавими уламками старого обладунку, **Дон Кіхот** виїхав на жалюгідній шкапі, якій дав звучне ім'я - **Росінант**, за зброєносця узяв хитрого селянина **Санчо Пансу**, а дамою свого серця обрав селянку **Альдонсу Лоренсо**, уявивши її принцесою **Дульсінеєю Тобоською**.

«Дон Кіхот»

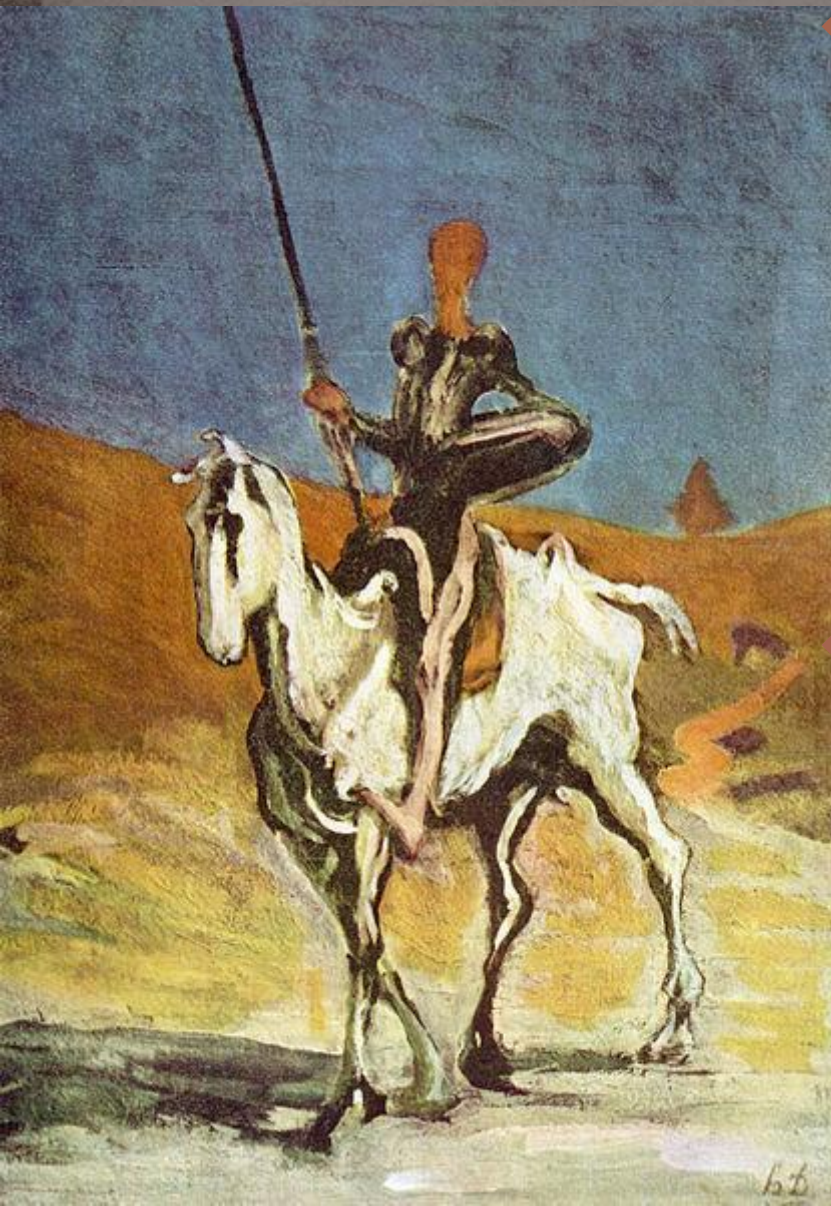
(Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський)

*«Каждый человек
есть немножко Дон
Кихот...»*

В.Г.Белинский

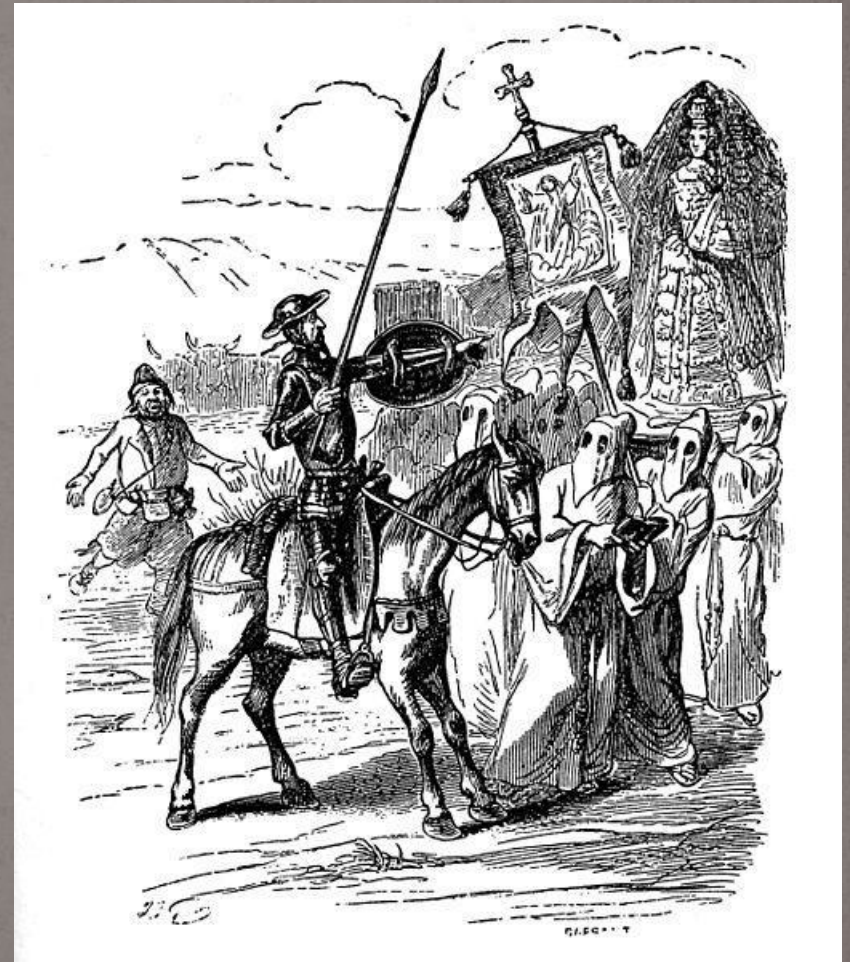

- ❖ Первые толкователи видели в Дон Кихоте чисто комический персонаж, пародию на рыцарский идеал, призванную отвадить читателей от чрезмерного увлечения рыцарскими романами.
- ❖ В XVII-XVIII вв. в герое Сервантеса видели тип хотя и симпатичный, но отрицательный.

Для эпохи Просвещения Дон Кихот — герой, который пытается внедрить в мир социальную справедливость с помощью заведомо негодных средств.

❖ Переворот во взглядах на «Дон Кихота» совершили немецкие романтики. Для Новалиса и Ф. Шлегеля главное в нём — проявление двух жизненных сил: поэзии, представленной Дон Кихотом, и прозы, интересы которой защищает Санчо Панса. По Ф. Шеллингу, Сервантес создал из материала своего времени историю Дон Кихота, который, как и Санчо, носит черты мифологической личности. С точки зрения Г. Гейне, Сервантес, «сам того ясно не осознавая, написал величайшую сатиру на человеческую восторженность».

В статье И. С. Тургенева «Гамлет и Дон Кихот» (1860) герой Сервантеса впервые осмыслен как борец. Тургенев считает самопожертвование и деятельность его главными свойствами. «...Что выражает собой Дон Кихот? — Веру, прежде всего; веру в нечто вечное, незыблемое, в истину. <...> «Дон Кихот» весь проникнут преданностью идеалу, для которого он готов подвергаться всем возможным лишениям, жертвовать жизнью. Самую жизнь он ценит настолько, насколько она может служить средством к воплощению идеала, к водворению истины и справедливости на земле. Жить для себя, заботиться о себе Дон Кихот счёл бы постыдным. Он весь живёт (если можно так выразиться) вне себя, для других, для своих братьев, для противодействия враждебным человечеству силам — волшебникам, то есть притеснителям».

Крупнейший немецкий писатель XX века Томас Манн в эссе «Путешествие по морю с Дон Кихотом» (1934) делает ряд тонких наблюдений над образом. «Конечно, Дон-Кихот безрассуден, — пишет Т. Манн, — увлечение рыцарскими романами сделало его таким; но этот являющийся анахронизмом конёк в то же время служит источником такого подлинного благородства, чистоты, такого изящества, такого внушающего искреннюю симпатию и глубокое уважение достоинства всего его облика, и физического, и духовного, что к смеху, вызываемому его «печальной», его гротескной фигурой, неизменно примешиваются удивление и почтение, и каждый, кто встречается с ним, ощущает, недоумевая, искреннее влечение к жалкому и вместе с тем величественному, в одном пункте свихнувшемуся, но во всём остальном безупречному дворянину».

- Одним из самых тонких критиков и ценителей «Дон Кихота» был Хорхе Луис Борхес. Из-под его пера вышли «Притча о Сервантесе и Дон Кихоте» и «Скрытая магия в “Дон Кихоте”». В «Притче...» мы читаем: «Наскучив своей Испанией, старый солдат короля тешился безмерными пространствами Ариосто, лунной долиной, где пребывает время, растраченное в пустых снах, и золотым истуканом Магомета, который похитил Ринальд Монтальванский. Беззлобно подшучивая над собой, он выдумал легковерного человека, сбитого с толку чтением небылиц и пустившегося искать подвигов и чудес в прозаических местах с названиями Монтель и Тобосо. Побеждённый реальностью и Испанией, Дон Кихот скончался в родной деревушке в 1614-м. Ненадолго пережил его и Мигель де Сервантес. Для обоих, сновидца и его сна, вся суть сюжета была в противопоставлении двух миров: вымышленного мира рыцарских романов и повседневного, заурядного мира семнадцатого столетия. Они не подозревали, что века сгладят в итоге это различие, не подозревали, что и Ламанча, и Монтель, и тощая фигура странствующего рыцаря станут для будущих поколений такой же поэзией, как плавание Синдбада или безмерные пространства Ариосто.

❖ Главным итогом освоения многими поколениями читателей романа Сервантеса явилось такое культурное явление, как «донкихотство».

❖ Термин «донкихотство» с каждой новой эпохой наполнялся новым содержанием: одни акцентировали уничижительное значение слова, другие подчёркивали высокий смысл «донкихотства».

«...если положить на весы стремление Дон Кихота приносить людям пользу, делать добро — и нелепость его поступков, реальный вред, который он приносит окружающим, то перевешивает и перевесило — это доказали десятки миллионов читателей — первое. Сервантесоведы со знанием дела доказывают, что писатель не собирался создавать такой образ, который составил основу «высокой» линии донкихотства. Однако их попытки убедить читателей придерживаться в этом вопросе объективной истины, пожалуй что, обречены на провал. Эти попытки — не что иное, как донкихотство, в ином, впрочем, оттенке своего значения. Человечеству был необходим миф о Дон Кихоте, необходим был образ, призванный нести в духовной культуре именно эту функцию, и он будет нести эту функцию, ибо из всех великих мировых образов именно Дон Кихот наиболее для неё подходит...»